

Valiokunnan kokous 24.9.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahojen painopisteet hallituskaudella 2019-2023

Julkisen talouden suunnitelman kehyskaudella 2021–2023 opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahasato on keskimäärin noin 7,1 miljardia euroa vuodessa. Ehdotukset perustuvat Antti Rinteen hallituksen ohjelmassa päätettyihin asioihin sekä aiempiin kehyspäätöksiin.

Ministeri Anderssonin toimiala

Esi- ja perusopetus, varhaiskasvatus, vapaa sivistystyö

Hallitusohjelman mukaisesti perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan esitetään 14,5 miljoonan euron lisäystä vuodesta 2021 lukien. Subjektiiivinen varhaiskasvatusoikeus palautetaan ja lapsiryhmien kokoa kasvattajaa kohden pienennetään, mihin opetus- ja kulttuuriministeriö esittää rahoitusta valtiovarainministeriön budjettiosuudesta.

Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen ja toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Hallitusohjelmassa pidennyksen rahoittamiseen on kirjattu varattavaksi vuositasolla 107 miljoonaa euroa kehyskauden lopussa. Siinä vaiheessa, kun pidennys koskee kaikkia sen piiriin tulevia opiskelijoita, vuosittainen kustannus on 129 milj. euroa. Uudistus toteutuu tarvittavien valmistelujen jälkeen aikaisintaan syksystä 2021.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja perusopetuksessa ja toisella asteella vahvistetaan. Palveluihin kohdennetaan 10 miljoonaa euroa vuonna 2021, 20 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 29 miljoonaa euroa vuodesta 2023 lukien.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa koulupäivän yhteydessä vahvistetaan erityisesti toisen vuosiluokan sekä erityistä tukea tarvitsevien osalta ja edistetään oppilaiden toimintaan osallistumista sekä vahvistetaan maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteydessä 5 miljoonalla eurolla vuonna 2020. Lukiokoulutuksen uudistuksen toimeenpanoa jatketaan ja aiemman kehyspäätöksen mukaisesti lukiouudistuksen toimeenpanoon varataan 4 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja vuodesta 2022 eteenpäin 8,5 miljoonaa euroa sisältäen ylioppilastutkinnon uusimiskertojen lisäkustannukset. Lukiokoulutuksen rahoituksen vahvistamiseksi tehdään opiskelijakohtaisiin yksikköhintoihin yhteensä 18 miljoonan euron lisäys, josta 7,5 miljoonaa euroa on valtion rahoitusosuutta.

Hallitus käynnistää varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeet, joiden tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten oppimistuloksia ja vähentää eriarvoistumista. Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan varataan yhteensä 180 miljoonaa euroa ja varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan yhteensä 125 miljoonaa euroa vuosina 2020–2022. Ohjelmat ovat kolmivuotisia.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanoa jatketaan. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääminen ja sen laadun varmistaminen edellyttävät, että työpaikkaohjaajien saatavuus on turvattu ja työpaikkaohjaajien osaamisen kehittämistä on tarjolla riittävästi. Tämän vuoksi työpaikkaohjaajien koulutuksen

lisäämiseen ja kehittämiseen lisätään pysyvästi 2,5 miljoonaa euroa vuodesta 2020 lukien. Urheilua tavoitteellisesti harrastaville nuorille tulee taata yhtäläiset edellytykset opiskella ammatillisessa koulutuksessa kuin lukiossa. Tämän varmistamiseksi urheilijoiden ammatillisen koulutuksen tukemiseen lisätään 0,5 miljoonaa euroa vuodesta 2020 lukien.

Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä muihin opiskelijoiden tarvitseman opetuksen ja ohjauksen varmistamiseksi tarvittaviin tukitoimiin ehdotetaan 80 miljoonan euron lisämäärärahaa vuodelle 2020. Määrärahaa voitaisiin käyttää uusien opettajien ja ohjaajien palkkaamisen ohella myös nykyisten tuntiopettajien opetustuntimäärän lisäämiseen sekä tarvittavan opetuksen tukihenkilöstön palkkaamiseen, jolloin opettajien työpanosta voidaan kohdentaa enemmän opetukseen. Opetuksen ja ohjauksen määrän lisäämisen yhteydessä tehtävällä oppimisympäristöjen kehittämistyöllä voidaan osaltaan tukea sitä, että opiskelijat saavat enemmän opetusta ja ohjausta ja että opettajien työpanosta voitaisiin kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti niille opiskelijoille, jotka tarvitsevat sitä eniten.

Ministeri Kososen toimiala

Korkeakouluopetus- ja tiede

Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen ehdotetaan ensi vuodelle yhteensä 3,3 miljardia euroa. Lisäystä edellisvuoteen on noin 150 miljoonaa euroa.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusta lisätään pysyvästi jo vuoden 2020 talousarvioesityksessä. Yliopistojen perusrahoitusta lisätään asteittain vuodesta 2020 lukien 40 miljoonalla eurolla ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta vastaavasti 20 miljoonalla eurolla. Kustannustason nousu otetaan täysimääräisesti huomioon korkeakoulujen määrärahoja mitoitettaessa. Korkeakoulutetun työvoiman saatavuus varmistetaan lisäämällä korkeakoulutuksen tarjontaa, parantamalla valmistumiseen liittyvää läpäisyä ja kehittämällä joustavia opiskelumahdollisuuksia.

Tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa tuetaan panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin. Eurooppalaisena yhteishankkeena toteutettavaan ja Suomeen sijoitettavaan suurteholaskennan supertietokoneeseen liittyvä Suomen rahoitusosuus on vuosina 2019–2026 enimmillään yhteensä 50 miljoonaa euroa, josta puolet rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta.

Tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta edistetään. Datalähtöisen tutkimuksen kehittämisohjelmaa jatketaan. Aineistojen digitointiin osoitetaan kehyskaudella vuosittain 1,5 miljoonaa euroa. Kansallisarkiston toimintamenoja nostetaan tasokorotuksena. Korotus vuodelle 2020 on 1,5 miljoonaa euroa, 1,4 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja 1 miljoona euroa vuodesta 2022 lähtien.

Opintotuki

Opintotukeen ehdotetaan 618 miljoonaa euroa, jossa on lisäystä noin 31 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lisätarve johtuu ensisijaisesti muassa opintolainahyvitysmenojen kasvusta sekä hallitusohjelman edellyttämistä muutoksista. Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneista opintolainahyvityksen saajia arvioidaan olevan noin 16 000. Hallitusohjelman mukaisesti opintorahan huoltajakorotusta korotetaan 25 eurolla vuoden 2020 alusta, jolloin lasta huoltavan opintoraha on 350,28 €/kk. Opintorahan määrät sidotaan kansaneläkeindeksiin elokuusta 2020. Opintorahat korottuvat tällöin noin 1 prosentin.

Taide- ja kulttuuri

Taiteeseen ja kulttuuriin ehdotetaan 479,7 miljoonaa euroa. Lisäystä edellisvuoteen on 32,0 miljoonaa euroa.

Rahapelitoiminnan voittovarojen osuus kulttuurin ja taiteen rahoituksesta on 257,6 miljoonaa euroa, joka on 11,3 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Lisäys aiheutuu esittävän taiteen valtionosuusuudistukseen osoitetusta 2 miljoonan euron lisäyksestä ja Kansallisteatterin peruskorjauksen avustuksen 20 miljoonaa euroa rahoittamisesta rahapelitoiminnan voittovaroista rahastoja purkamalla. Toisaalta momentille kohdistuu tason alenemisena 9 miljoonan euron vähennys, josta vuoden 2019 kertaluonteisten menojen osuus on 4,4 miljoonaa euroa. Hallitusohjelma sisältää toimenpiteitä, joilla parannetaan taiteilijoiden asemaa sekä kehitetään kulttuuripalveluja ja taiteen perusopetusta. Taiteilija-apuraha ehdotetaan nostettavaksi 1 939 euroon kuukaudessa nykyisestä 1733 eurosta vuonna 2020. Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytysten parantamiseksi otetaan käyttöön uusi museoiden rahoitusjärjestelmä ja uudistetaan esittävän taiteen vapaan kentän rahoitusta.

Vuoteen 2019 verrattuna esittävään taiteeseen ehdotetaan lisämäärärahaa siten, että esittävän taiteen vapaalle kentälle ehdotetaan 3 milj. euroa vuonna 2020 ja 3,5 milj. euroa vuonna 2021. Vuonna 2022 rahoitusjärjestelmän uudistus laajenee koskemaan myös esittävän taiteen valtionosuuksia. Uudistuksen toteuttamiseen kokonaisuudessaan on kehyskauden lopulla 12 milj. euroa verrattuna vuoteen 2019.

Vuonna 2020 museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin ja –avustuksiin varatut määrärahat kasvavat 10,2 milj. euroa johtuen aikaisempien toteutuneiden kustannusten kasvusta ja kustannustason muutoksen vaikutuksesta.

Kulttuuripalveluja kehitetään mm. ehdottamalla kulttuurimatkailun (mm. maailmanperintökohteet) vahvistamiseen yhteensä 4 miljoonaa euroa vuosille 2020 ja 2021. Lisäksi kulttuuriperintöaineistojen digitaalista saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä lisätään.

Kansallisteatterin peruskorjaukseen ehdotetaan yhteensä 50 milj. euroa vuosina 2020-2022, josta 40 milj. euroa katetaan jakamattomista veikkausvoittovaroista ja 10 milj. euroa hallituksen tulevaisuusinvestointeihin varatuista määrärahoista.

Lisäksi valmistaudutaan rahoittamaan Euroopan kulttuuripääkaupunkia vuonna 2026.

Taiteen ja kulttuurin toimialan virastojen (Museovirasto, Taiteen edistämiskeskus, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Näkövammaisten kirjasto ja Suomenlinnan hoitokunta) toimintamenoihin esitetään ensi vuodelle yhteensä 39,1 miljoonaa euroa, joka on saman verran kuin vuonna 2019.

Taiteen perusopetuksen alueellisten ja taiteenalojen välisten erojen tasaamiseksi ehdotetaan 2 miljoonan euron lisäystä valtionosuuteen. Lisäksi lastenkulttuurin tukemiseen ehdotetaan yhteensä 7 miljoonaa euroa vuosille 2020–2023.

Yksityisen kopioinnin hyvityksen määräraha pysyy vuoden 2019 tasolla 11 miljoonassa eurossa vuosina 2020 ja 2021.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimeen ehdotetaan 156 miljoonaa euroa. Vähennystä edellisvuoteen on 4 miljoonaa euroa. Tavoitteena on edistää liikunnallista elämäntapaa ja lisätä osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea huippu-urheilua. Yhteiskunnallisen tavoitteellisuuden myötä liikuntapoliittisen selonteon linjauksia ryhdytään toteuttamaan ja toimenpiteisiin esitetään erillistä 4,8 miljoonan euron määrärahaa vuoden 2020 talousarviossa.

Nuorisotyö

Nuorisotyöhön ehdotetaan 77 miljoonaa euroa. Tavoitteena on tukea mm. nuorten osallisuutta ja elämänhallintaa sekä mahdollisuuksia tasavertaisiin ja saavutettaviin harrastuksiin. Nuorten työpajatoiminnan edellytyksiä

vahvistetaan osoittamalla toimintaan 1,5 miljoonaa euroa lisämäärärahaa vuonna 2020 ja edelleen 5,8 miljoonaa euroa hallituskauden loppuun asti.